

EURO & TALOUS

SUOMEN PANKIN AJANKOHTAISIA ARTIKKELEITA TALOUDESTA

Sisältö

Hidastivatko pandemia-ajan lomautukset tuottavuuskasvua?	3
--	---

Hidastivatko pandemia-ajan lomautukset tuottavuuskasvua?

Tänään – Kansainvälinen talous

KIRJOITTAJA

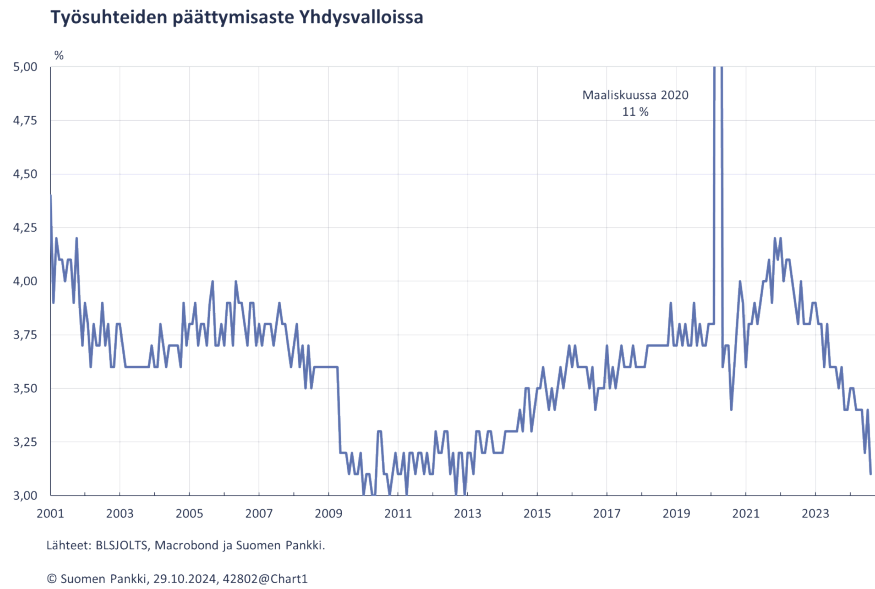
Sanna Kurronen

Vanhempi ekonomisti

Koronapandemian alkuvaiheessa monessa Euroopan maassa käytettiin jonkinlaista lomautusjärjestelmää, jolla pyrittiin estämään työsuhteiden katkeaminen. Näin yritettiin välttää mahdollisesti pitkittyvästä työttömyydestä seuraava taitojen rapistuminen. Yhdysvalloissa sen sijaan työnantajat irtisanoivat enemmän työntekijöitä, ja julkinen sektori tuki ensisijaisesti kotitalouksia könttäsummina annetuilla tulonsiirroilla ja normaalia anteliaammalla työttömyysturvalla. Pandemian jälkeisinä vuosina Yhdysvaltain tuottavuuskasvu on vauhdittunut voimakkaasti, kun Euroopassa tuottavuuskehitys on pysynyt vaisuna. Yksi mahdollinen syy USA:n voimakkaalle tuottavuuskasvulle onkin työvoiman tehokkaampi uudelleenkohdentuminen, kun työpaikkaa vaihtaneet ovat löytäneet itselleen aiempaa sopivamman työpaikan.

Yksi todennäköinen tuottavuuskasvua hidastanut tekijä 2000-luvulla on ollut työvoiman allokaation heikentyminen; työntekijät eivät ole itselleen parhaiten sopivassa työtehtävässä, sillä työpaikkaa vaihdetaan turhan harvoin. Yhdysvalloissa, missä työvoima liikkuu työpaikkojen välillä selvästi EU-maita enemmän, työsuhteiden päättymisaste laski 2000-luvun alkuvuosina. Uusi lasku nähtiin finanssikriisin aikaan ja paluu finanssikriisiä edeltäneelle tasolle vei vuosikymmenen. Maalis-huhtikuussa 2020 työsuhteiden päättymisaste nousi hetkeksi ennätystasolle, mutta pysyi korkeana myös pandemian pahimman vaiheen hellittäessä. Siinä missä maalis-huhtikuussa USA:ssa 2020 irtisanoitiin paljon työntekijöitä, loppuvuonna 2021 työsuhteiden päättymisiä ajoivat työntekijöiden omat irtisanoutumiset.

Kuvio 1.

Työpaikkaa vaihtoivat USA:ssa pandemiaa seuraavina vuosina erityisen tiuhaan alle 40-vuotiaat korkeintaan toisen asteen tutkinnon suorittaneet työntekijät. Myös heidän palkkansa nousivat kaikkein nopeimmin, ja pienipalkkaiset kirivät muutamassa vuodessa umpeen kolmanneksen viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana revenneestä 90/10-palkkaerosta. Tämä palkkaerojen mittari kertoo, kuinka paljon enemmän tienaa taloudessa henkilö, joka tienaa paremmin kuin 90 prosenttia palkansaajista, suhteessa henkilöön, joka tienaa paremmin kuin 10 prosenttia palkansaajista. Osavaltiovertailun perusteella pienten palkkojen nousua ajoi työmarkkinoiden kireys, eikä samaa vaikutusta nähty korkeammin koulutettujen palkoissa. Palkkojen nousu keskittyi kuitenkin työpaikan vaihtajille, jotka siirtyivät korkeamman palkan ja mahdollisesti myös korkeamman tuottavuuden tehtäviin.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) on arvioinut ammatillista yhteensopimattomuutta työmarkkinoilla koronapandemian ympärillä. Työpaperissa (Ciminelli ym. 2024) tutkitaan työnhakusivusto Indeedin aineiston avulla työpaikkailmoitusten ja niiden klikkausten dynamiikkaa 19 maassa. Tutkijat arvioivat aineistoon perustuen, että pandemiasokki lisäsi ensin ammatillista yhteensopimattomuutta työmarkkinoilla voimakkaasti, eli avoimet työtehtävät ja hakijoiden kiinnostus eivät kohdanneet hyvin. Vuoden 2022 loppuun mennessä yhteensopimattomuus oli palannut pandemiaa edeltävälle tasolle, mutta palautuminen oli huomattavasti hitaampaa maissa, joissa oli käytössä osa-aikalomautuksen tyyppisiä järjestelyjä.

Pandemiasokki, kuten sokit yleensäkin, iski eri yrityksiin eri tavoin. Sen seurauksena resursseja olisi pitänyt allokoida uudelleen. Käytännössä siis sekä työvoiman että pääomien pitäisi olla osin eri lailla jakautuneina yrityksiin sokin jälkeen kuin ennen sitä. Kasvavilla yrityksillä on vaikeuksia löytää työvoimaa, jos taantuvat yritykset pitävät työvoimasta kiinni lomautusjärjestelyin. Mikäli uudelleenallokointi on hidasta tai jää tekemättä, työvoiman allokaation tehokkuus heikkenee. On mahdollista, että pandemia

pahensi työvoiman allokaation tehottomuutta Euroopassa, kun irtisanomisia vältettiin erilaisin lomautusjärjestelmin, joilla työntekijän sidos työnantajaan säilyi myös työttömyyden tai osa-aikatyöttömyyden ajan. Sen sijaan USA:n viime vuosien vahvan tuottavuuskasvun syy saattaa olla työvoiman allokaation tehostumisessa.

Toisaalta USA:ssa eläköityminen lisääntyi mahdollisesti juuri irtisanomisten seurauksena, mistä seurasi osallistumisasteen lasku. Tämä on osaltaan voinut ruokkia yhä nähtäviä työvoiman saatavuusongelmia.

Lähteet:

Autor, D., Dube, A. ja McGrew, A. (2024). The Unexpected Compression: Competition at Work in the Low Wage Economy. Konferenssiesitys NABE 66th annual meeting.

Ciminelli, G., Haramboure, A., Samek, L., Schwellnus, C., Shrivastava, A. and Sinclair, T. (2024). Occupational reallocation and mismatch in the wake of the Covid-19 pandemic <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/128b92aa-en.pdf?expires=1727823183&id=id&accname=guest&checksum=E912AD9AFAEF249C6E0170778BE1F82C>

Decker, R., Haltiwanger, J., Jarmin, R. ja Miranda, J. (2017). "Declining Dynamism, Allocative Efficiency, and the Productivity Slowdown." *American Economic Review*, 107 (5): 322–26.

Avainsanat

tuottavuus, työmarkkinat, Yhdysvallat, BOFIT